

Samarbete för välfärd och konkurrens på lika villkor

Rapport om kampen mot skatteflykt i Europa

Socialdemokraterna

Kampen mot skatteflykt i Europa

BAKGRUND

Under de senaste årtiondena har svensk ekonomi blivit allt mer internationaliserad. Det som brukar betecknas som ekonomisk globalisering är en stor strukturell omställning. I vissa avseenden hindrar globaliseringen en nation från att bedriva en politik som avviker från omvärldens. Speciellt påtaglig har globaliseringen blivit för kapitalmarknaden där aktier, obligationer och andra värdepapper säljs och köps. Kapitalet söker sig dit avkastningen är högst. Detta har i sin tur ökat pressen på företagen att uppvisa lönsamhet.

Vi socialdemokrater tycker att ökad internationell handel och globalisering i grunden är något positivt – rätt använd kan den öka investeringar och tillväxt i Sverige och därmed vårt lands välfärd. Det är bl.a. därför vi eftersträvar en väl fungerande inre europeisk marknad.

Det finns dock avigsidor med en internationaliserad ekonomi, som vi måste ta itu med gemensamt. När handeln blir gränslös, blir också brottsligheten det. Riskerna för kriminell verksamhet inklusive skattebrott i ett enskilt land ökar. Skattefusk och annan ekonomisk brottslighet är därmed inte längre ett enskilt lands problem. Fusket känner inga nationella gränser, därför måste länder tillsammans sätta upp hinder och se till att det blir svårare att fuska. Ett gränslöst kapital kräver en gränslös politik.

Vår möjlighet att finansiera välfärden via skatter påverkas både positivt och negativt av ekonomins internationalisering. Den ökade handeln ökar förutsättningarna för tillväxt och våra möjligheter att finansiera välfärden. Samtidigt öppnar internationaliseringen för skattefusk av stora mått. Skatteverket uppskattar att det s.k. "skattefelet med internationell anknytning" årligen uppgår till ca 35 miljarder kronor. Det innebär att kommuner, landsting och staten går miste om skatteintäkter på 35 miljarder kronor om året. Det är stora summor pengar som motsvarar statens årliga kostnad för barnbidraget och handikappstödet. Dessutom blir det mycket svårt för de hederliga att konkurrera med det så kallade "fripassagerarna". För företagen innebär skattefusk att konkurrens snedvrids. Därför är arbetet mot skatteflykt viktigt både för välfärden och att konkurrensen sker på lika villkor.

SKATTESMITNING

Skatteparadis

De s.k. skatteparadiserna står för en stor del av skattesvinnet. Ett skatteparadis kännetecknas av ingen eller låg skatt samt brist på effektivt informationsutbyte. Många av de utpräglade skatteparadiserna är små ögrupper med självständig skattepolitik som exempelvis Caymanöarna, Bahamas, Isle of Man, Gibraltar, Guernsey och Jersey. Bland skatteparadiserna finns även små länder som Lichtenstein, Monaco, San Marino och Andorra. Därutöver finns en glidande skala med nationer som mer eller mindre har drag av skatteparadis. Det finns både enskilda individer och företag som försöker fuska och undkomma skatt med hjälp av skatteparadiserna. Det kan handla om oredovisade tillgångar eller undanhållande av såväl fondsparande som kapital- och pensionsförsäkringar.

Bland företag förekommer fusk med hjälp av s.k. CFC-bolag (Controlled Foreign Companies). Det innebär att en svensk ägare har kontrollen över ett bolag etablerat i ett skatteparadis. Om en svensk person kontrollerar ett bolag i ett land med obefintlig bolagsskatt kan han löpande beskattas för dess vinst i Sverige. Skatteparadisens sekretessbestämmelser gör det dock ofta svårt att bevisa ägarförhållandena.

Ett vanligt upplägg är att den svenske ägaren utför konsultuppdrag som faktureras hans skatteparadisbolag. I många fall slussar den svenske ägaren pengar till sitt utländska bolag via påhittade fakturor eller via andra mer eller mindre raffinerade skenransaktioner. Gemensamt för uppläggen är att den svenske ägaren i slutändan undanhåller samhället den skatt denne enligt svenska regler ska betala.

Det är inte bara "skatteflyktingar" som använder sig av skatteparadiserna. Den organiserade brottsligheten och terroristorganisationer har länge använt dessa för att tvätta sina svarta pengar vita. Skatteparadiserna är med andra ord också en tillflyktsort för allsköns skumraskaffärer och kriminell verksamhet.

Internprissättning i internationella koncerner

Stora internationella koncerner försöker ofta minimera sin skatt genom att fördela kostnader och vinster genom internprissättning ("transfer pricing" på engelska) på bolag i olika länder. Ett koncernbolag i ett land med låg bolagsskatt kan fakturera ett koncernbolag i ett annat land för t.ex. licensrättigheter för en produkt och på så sätt föra över pengar så att mindre beskattningsbar vinst uppkommer för koncernen som helhet. De flesta länder kräver att sådana prissättningar ska ske på samma villkor som mellan

oberoende företag för att de ska godkännas ur skattesynpunkt. Problemet för skattemyndigheterna är att motbevisa företagen. Många internationella koncerner betalar därför i slutändan mycket mindre skatt än de borde.

Det finns också en dragkamp mellan EU-länderna där de försöker få de multinationella företagen att etablera sig i just deras land. Det medför att länderna själva bidrar till att problematiken ökar ytterligare för företagen genom att utforma sina internprisregler på ett sätt som gör det gynnsamt för företagen att redovisa sina vinster i just det landet.

Av all världshandel sker 60 procent inom koncerner så det är stora summor som riskerar att undandras beskattning. Det har inte gjorts några beräkningar på hur mycket Sverige förlorar på överföringar inom koncerner till andra länder. En dansk undersökning uppskattar dock att Danmark årligen förlorar mellan 7 och 14 miljarder danska kronor på felaktig internprissättning.

Momsbedrägerier

När EU:s inre marknad infördes avskaffades tullens gränskontroll vid varuhandel mellan medlemsländerna. Tidigare var varorna tvungna att deklarerats i tullen som samtidigt förde på moms (mervärdesskatt). Detta var givetvis ett tidsödande hinder för den allt mer integrerade europeiska marknaden. Om ett företag säljer varor från Tyskland till Sverige idag betalar de ingen moms. Det är upp till den svenske importören att föra på moms med den moms-skattesats som gäller här. Tullen är inte inblandad längre utan redovisningen sker till skattemyndigheten.

Det nya systemet är enklare och bättre för de hederliga företagen, men det har öppnat upp för en hel del momsbedrägerier. Man brukar ofta tala om s.k. karusellhandel som kännetecknas av inköp och försäljningar av en kedja samverkande företag i syfte att lura samhället på skatt. Antag att ett tyskt företag säljer ett parti mobiltelefoner till det svenska företaget A som i sin tur säljer mobiltelefonerna vidare till det likaledes svenska företaget B. Vid försäljningen mellan de två svenska företagen ska A betala in moms för varorna, vilket dock aldrig sker. Företag B får emellertid en faktura på varan inklusive moms.

Den ingående momsen, dvs. den moms som ligger på en vara som ett företag köpt, är avdragsgill mot företagets utgående moms, dvs. den moms som ligger på en vara som samma företag sålt. Vinsten i hela upplägget består i att mellanbolaget A aldrig redovisar eller betalar in någon moms. Bedragarna brukar för att försvåra för skattemyndigheterna låta det mellanliggande företaget (dummyföretaget) ha kort livstid och företrädas av

en s.k. målvakt (en köpt person utan tillgångar som inte har någon insyn i affärerna). För att sprida ytterligare dimridåer brukar dessutom kedjan bestå av upp till tio företag spridda geografiskt. Den svenska staten beräknas förlora upp till 10 miljarder kronor varje år på internationella momsbedrägerier.

Punktskattefusket

I takt med den ökade handeln och den minskade gränskontrollen inom EU har också fusket inom punktskattesystemen ökat. Punktskatter finns på vissa varor som olja, alkohol och tobak. I vissa fall är syftet med punktskatterna att hålla nere konsumtionen. Ofta är punktskatten på en vara mycket större än den affärsmässiga vinsten vilket gör incitamentet till punktskattebedrägerier stora. Skatteverket uppskattar det årliga skattefelet med internationella kopplingar vad gäller punktskatter till mellan två och fyra miljarder kronor.

I det s.k. cirkulationsdirektivet (92/12/EEG) fastställs miniminivåer för punktskatter på alkohol, tobak och mineralolja i EU. Enligt cirkulationsdirektivet ska dessa varor under vissa villkor kunna föras från ett medlemsland till ett annat utan att beskattning utlöses förrän vid den slutliga konsumtionen. Framställning, bearbetning och lagring av varorna måste alltid ske i s.k. skatteupplag om inte skatten är betald. Den som ansvarar för ett skatteupplag kallas upplagshavare och handlar yrkesmässigt med varorna. En upplagshavare måste godkännas av beskattningsmyndigheten i det land som verksamheten bedrivs. Inom EU finns totalt 73 000 upplagshavare och 59 000 skatteupplag.

I Sverige är motsvarande siffra 620 respektive 2 800. Varje transport av obeskattade varor mellan upplagshavare i olika medlemsländer måste följas av ett ledsagardokument. Detta dokument utfärdas av avsändaren och innehåller uppgifter om avsändare, mottagare, färdväg, innehåll m.m. Syftet med ledsagardokumentet är att underlätta skattekontrollen. Hanteringen av dokumenten är dock än så länge pappersbaserad och det är svårt för myndigheterna att hålla informationen om transporter aktuell. Det förekommer en hel del fusk på området, bl.a. med förfalskade dokument.

Punktskattefusket kan bestå i allt från vanlig smuggling av alkohol och cigaretter till mer eller mindre raffinerade upplägg med förfalskning av ledsagardokument. Särskilt anmärkningsvärt är att de stora tobaksbolagen misstänks stödja cigarettsmugglingen för att på så sätt pressa ned punktskatterna på tobak.

Eftersom kvoten för privat införsel av alkohol och tobak ökat de senaste åren har det blivit vanligare med s.k. bootlegging, dvs. att varor förs in privat för

att säljas kommersiellt. Ett annat problem är distansförsäljningen över Internet. Enligt EU:s regler om distansförsäljning är säljaren skyldig att betala moms och punktskatter i det land där köparen finns. Problemet är kontrollen. Genom en ny lagstiftning i Sverige har Tullverket dock fått ökade befogenheter att kontrollera postförsändelser från andra EU-länder.

ETT GRÄNSLÖST KAPITAL KRÄVER EN GRÄNSLÖS POLITIK!

Vad har EU gjort?

Vi socialdemokrater anser att det krävs internationella lösningar och regelverk för att lösa stora delar av de problem som beskrivits. Inom EU pågår diskussioner om hur man ska komma tillrätta med skattefifflet. Flera åtgärder har också vidtagits. Vi socialdemokrater menar dock att det finns mycket mer att göra.

I juni 2003 togs ett viktigt steg i EU:s kamp mot skatteundandragande och illojal skattekonkurrens. Då antogs det s.k. sparandedirektivet. Man brukar ofta tala om EU:s "skattepaket" och syftar då på sparandedirektivet, uppförandekoden för företagsbeskattning samt direktivet om räntor och royalties. Enligt sparandedirektivet måste medlemsländerna informera varandra om ränteutbetalningar till invånare i andra medlemsländer. Syftet är givetvis att personer bosatta i ett EU-land inte ska kunna gömma undan pengar i ett annat EU-land. Direktivet berör än så länge bara ränteutbetalningar och inte vinster vid försäljningar av aktier och fonder.

Sparandedirektivet är bra men det finns mer att göra. Idag behöver inte Belgien, Österrike och Luxemburg lämna några automatiska kontrolluppgifter förrän Schweiz, Lichtenstein, Andorra, Monaco och San Marino gör samma sak. Detta vill socialdemokraterna ändra på. Just nu pågår förhandlingar med dessa länder och förhoppningsvis går det att komma överens så att alla länder lämnar ifrån sig dessa kontrolluppgifter. Fram till det att dessa villkor är uppfyllda drar dock undantagsländerna en källskatt på 15 procent som sedan skickas i en anonym klumpsumma till det land som där den skattskyldige hör hemma.

EU verkar också för ett effektivare samarbete mellan de nationella skattemyndigheterna i syfte att hindra skatteflykt. Direktivet om informationsutbyte mellan medlemsländer har nyligen förstärkts så att mer information kan inhämtas från andra länder. Ett nytt datoriserat system för bättre kontroll av transporter av alkohol, tobak och mineraloljor planeras på EU-nivå i syfte att bekämpa fusket med punktskatter. Inom Kommissionen finns en särskild enhet, SCAF (Sub-Committee Anti Fraud), som arbetar med åtgärder för att bekämpa skattefusket. I förslaget till ny konstitution för EU

föreslås att Rådet ska kunna fatta beslut om administrativt samarbete rörande bekämpning av bedrägerier och skatteflykt med kvalificerad majoritet. Idag krävs enhällighet av alla medlemsländer.

Vad bör EU göra?

Vi socialdemokrater anser att det finns mycket kvar att göra inom EU för att bekämpa skatteflykt. Det är oacceptabelt att ett EU-land som Luxemburg kan locka till sig andra medlemsländers skatteintäkter genom sekretessbestämmelser som gör det omöjligt att avslöja skattesmitare. Vi kan heller inte acceptera att länder som Storbritannien och Nederländerna håller sig med skatteparadis som inte bara lockar till sig andra länders skatteintäkter utan också utgör en tillflyktsort för den organiserade brottsligheten där de utan insyn kan tvätta sina svarta pengar vita. EU måste öka pressen på dessa länder att avskaffa sina orimliga skattesystem.

Sparandeditivets tillämpningsområde måste utvidgas till att även omfatta vinster vid försäljning av aktier och fondandelar. Samma regler avseende informationsutbyte måste gälla för Luxemburg, Österrike och Belgien som för andra länder. Vår förhoppning är att de pågående förhandlingarna ska lösa dessa frågor.

Samarbetet mellan nationella skattemyndigheter och brottsbekämpande myndigheter måste öka. Vi arbetar för att informationsutbytet ska öka inom både EU och OECD. För att sedan upprätthålla de lagar och regler som finns anser vi att det måste finnas ett fungerande kontrollsystem.

Det centrala för oss socialdemokrater är att se till att möjligheterna till fiffel och skattefusk minimeras. I slutändan är det en rättvisefråga. Skatterna finansierar vår gemensamma välfärd som vi alla får ta del av. Därför måste också alla företag och individer vara med och bidra solidariskt.

Sammanfattning

Socialdemokraterna vill:

- Bekämpa skatteflykt
- Öka öppenheten och minska sekretessbestämmelserna på skatteområdet
- Minska skatteparadisens möjligheter att gömma ekonomiskbrottslighet
- Utvidga sparandeditivet att även omfatta vinster vid försäljning av aktier och fondandelar
- Öka samarbetet och informationsutbytet länder emellan
- Se till att det finns ett fungerande kontrollsystem för de lagar och regler finns

